

Методичні рекомендації з питань організації позакласної виховної роботи в школі

Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти.

(Наказ МОНУ № 434 від 06. 09. 2000р.)

1. Загальні положення

1.1. Це положення регламентує діяльність класного керівника загальноосвітнього, професійно-технічного навчального закладу.

1.2. Класний керівник – це педагогічний працівник, який здійснює педагогічну діяльність з колективом учнів класу, навчальної групи училища, окремими учнями, батьками, організацію та проведення позаурочної і культурно-масової роботи, сприяє взаємодії учасників навчально-виховного процесу в створенні належних умов для виконання завдань навчання і виховання, самореалізації та розвитку учнів, їх соціального захисту.

1.3. Класний керівник у визначенні змісту роботи керується Конституцією України, Конвенцією ООН про права дитини, Законами України „Про освіту”, „Про загальну середню освіту”, „Про позашкільну освіту”, „Про професійно-технічну освіту”, іншими законодавчими : нормативно-правовими актами України, а також цим Положенням.

1.4. Класний керівник здійснює свою діяльність відповідно до основних завдань загальної середньої освіти, спрямованих на:

- виховання громадянина України;
- формування особистості учня, його наукового світогляду, розвитку його здібностей і обдаровань;
- виконання вимог Державного стандарту загальної середньої освіти, підготовку учнів до подальшої освіти і трудової діяльності;
- виховання в учнів поваги до Конституції України, державних символів України, почуття власної гідності, свідомого ставлення до обов'язків, прав і свобод людини і громадянина, відповідальності перед законом за свої дії;
- реалізацію права учнів на вільне формування політичних і світоглядних переконань;
- виховання шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної та рідної мови, національних цінностей українського народу та інших народів і націй;
- виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян як найвищої соціальної цінності, формування засад здорового способу життя, збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я учнів.

2. Організація діяльності класного керівника

2.1. Обов'язки класного керівника покладаються на педагогічного працівника навчального закладу, який має педагогічну освіту, здійснює педагогічну діяльність, фізичний та психічний стан здоров'я якого дозволяє виконувати ці обов'язки.

2.2. Обов'язки класного керівника покладаються директором навчального закладу на педагогічного працівника за його згодою і не можуть бути припинені до закінчення навчального року. У виняткових випадках з метою дотримання прав та інтересів учнів зміна класного керівника може бути здійснена протягом навчального року.

2.3. На класного керівника покладається керівництво одним класом, навчальною групою.

У початкових класах керівництво здійснює вчитель початкових класів.

Функціональні обов'язки класного керівника розробляються відповідно до цього Положення з урахуванням типу закладу та завдань навчально-виховного процесу і затверджуються директором навчального закладу.

2.4. Класний керівник як організатор класного колективу:

- сприяє забезпеченню умов для засвоєння учнями рівня та обсягу освіти, а також розвитку їх здібностей;

- створює умови для організації змістовного дозвілля, профілактики бездоглядності, правопорушень, планує і проводить відповідні заходи;

- сприяє підготовці учнів до самостійного життя в душі взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами;

проводить виховну роботу з урахуванням вікових, індивідуально-психологічних особливостей учнів, їх нахилів, інтересів, задатків, готовності до певних видів діяльності, а також рівня сформованості учнівського колективу;

- координує роботу вчителів, психолога, медичних працівників, органів учнівського самоврядування, батьків та інших учасників навчально-виховного процесу з виконання завдань навчання та виховання в класному колективі, соціального захисту учнів.

2.5. Класний керівник має право на:

- відвідування уроків, позакласних занять у своєму класі, присутність на заходах, що проводять для учнів навчальні, культурно-просвітні заклади, інші юридичні або фізичні особи;

- внесення пропозицій на розгляд адміністрації навчального закладу та педагогічної ради на моральне та матеріальне заохочення учнів;

ініціювання розгляду адміністрацією навчального закладу питань соціального захисту учнів;

- внесення пропозицій на розгляд батьківських зборів класу щодо матеріального забезпечення проведення позакласних заходів у порядку, визначеному законодавством;

- відвідування учнів за місцем їх проживання (за згодою батьків, опікунів, піклувальників), вивчення умов їх побуту та виховання;

- вибір форми підвищення кваліфікації з проблем виховання;

- вияв соціально-педагогічної ініціативи, вибір форм, методів, засобів роботи з учнями;

- захист професійної честі, гідності відповідно до чинного законодавства;

- матеріальне заохочення за досягнення вагомих результатів у виконанні покладених на нього завдань.

2.6. Класний керівник зобов'язаний:

- вибирати адекватні засоби реалізації завдань навчання, виховання і розвитку учнів;

- здійснювати педагогічний контроль за дотриманням учнями статуту і Правил внутрішнього трудового розпорядку навчального закладу, інших документів, що регламентують організацію навчально-виховного процесу;

- інформувати про стан виховного процесу в класі та рівень успішності учнів педагогічну раду, адміністрацію навчального закладу, батьків;

- дотримуватися педагогічної етики, поважати гідність учня, захищати його від будь-яких форм фізичного, психічного насильства; своєю діяльністю стверджувати повагу до принципів загальнолюдської моралі;

- пропагувати здоровий спосіб життя;

- постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру;

- вести документацію, пов'язану з виконанням повноважень класного керівника (класний журнал, особові справи, плани роботи тощо).

2.7. Класний керівник складає план роботи з класним колективом у формі, визначеній адміністрацією навчального закладу.

2.8. Класний керівник підзвітний у своїй роботі директору навчального закладу, а у вирішенні питань організації навчально-виховного процесу безпосередньо підпорядкований заступнику директора з навчально-виховної роботи.

2.9. Класний керівник може бути заохочений за досягнення високих результатів у роботі з учнями. Форми і види заохочення регулюються законодавством України.

Орієнтовний перелік документації, яку веде класний керівник

1. Класний журнал.

2. Особові справи учнів класу.

3. Табелі успішності та відвідування занять учнями.

4. Плани виховної роботи.

5. Матеріали виховних годин, годин спілкування тощо.

6. Розробки, сценарії виховних заходів.

7. Щоденник психолого-педагогічних спостережень за учнями.

8. Щоденник роботи з важкими учнями.

9. Протоколи батьківських зборів.

10. Матеріали щодо запобігання дитячого травматизму, бесіди з правил дорожнього руху, облік проведення інструктажів.

11. Журнал обліку занять з учнями, які навчаються вдома (якщо такі учні є).

12. Літопис чи фотоальбом класу.

Методичні рекомендації з питань проведення практики

1 тиждень

Тема: *Знайомство з базою практики. Бесіда із заступником директора з виховної роботи.*

Передбачається ознайомлення студентів з базою практики і основними напрямками діяльності заступника директора з виховної роботи, з структурою і змістом річного плану роботи школи.

В процесі бесіди студенти з'ясовують:

-які використовуються форми залучення педагогів, учнів, батьків до розробки плану виховної роботи;

-стан розвитку учнівського колективу;

-рівень розвитку учнівського самоврядування;

-актуальність тематики масових виховних заходів;

-рівень самостійності і активності школярів в підготовці і проведенні позакласних виховних заходів;

-як здійснюється контроль за станом виховної роботи в школі.

Тема: *Спостереження і аналіз проведення показових виховних заходів.*

Цей день практики дає можливість студентам познайомитись з класним керівником і учнями закріпленого класу.

Класний керівник ознайомлює студентів з планом виховної роботи, розкриває студентам цілі й завдання виховання у цьому навчальному році, рівень вихованості і загального розвитку учнів, ознайомлює студентів з виховною системою роботи в класі, як він взаємодіє з учнівським самоврядуванням.

Після проведення виховного заходу класний керівник здійснює самоаналіз своєї діяльності щодо підготовки та проведення виховного заходу. Зокрема він:

1.Дає педагогічне обґрунтування виховного заходу. Доцільність його проведення. Участь учнів у виборі форми проведення заходу.

2.Місце даного виховного заходу в системі навчально-виховної роботи класу. Його зв'язок з навчальним матеріалом, з іншою діяльністю виховного характеру.

3.Мета заходу. Наскільки вона досягнута.

4.Характеристика учасників заходу, охоплення їх активною діяльністю при складанні плану, підготовці та проведенні.

5.Оцінка педагогом результативності виховного заходу. Його пізнавальна і виховна цінність.

6.Оцінка педагогом психологічного стану учнів під час підготовки і проведення заходу.

7.Які позитивні сторони та недоліки бачить сам педагог у проведенні заходу.

Студенти аналізують виховний захід, дотримуючись відповідної схеми. В день практики методист ознайомлює студентів з планом-графіком педпрактики і вимогами до ведення документації.

2-й і наступні тижні

Студенти самостійно організують позакласну виховну роботу в закріплених класах, використовуючи різні форми проведення класних годин, бесіди, диспути, лекції, усні журнали, екскурсії, читацькі конференції, вікторини, „круглі столи”, лицарські турніри, аукціони, ідеї тощо. (Орієнтовна тематика класних годин додається).

При цьому студенти повинні дотримуватись основних вимог до проведення виховного заходу.

Основні вимоги до проведення виховного заходу

1. Чітка назва заходу та розуміння студентами його мети.
2. Планування основних етапів заходу та визначення завдань кожного з них.
3. Організація підготовки заходу у відповідності до поставленої мети.
4. Визначення оптимального змісту виховного матеріалу з врахуванням основних принципів організації виховного процесу.
5. Вибір найбільш раціональних методів і прийомів виховного впливу на учнів на кожному етапі заходу.
6. Чіткість виховного заходу, оптимальний його тип і ритм.
7. Гнучкість та широта „виховного маневру”.
8. Різноманітність і творчий характер діяльності учнів.
9. Взаємозв'язок заходу з попередніми та наступними формами позакласної роботи з учнями.

Орієнтовна тематика виховних годин

1. „Народні промисли України”
2. „Хліб усьому голова”
3. „Людина та її манери”
4. „Лицарі ввічливості”
5. „Себе як в дзеркалі я бачу”
6. „Лебеді материнства”
7. „Ім'я, яке зобов'язує”
8. „Легенди отчого краю”
9. „Сім чудес світу”
10. „Шевченківське свято”
11. „Діти та їхні права”
12. „Безцінним дорожити вміло”
13. „Тверезість – норма життя”
14. „Герой нашого часу”
15. „Бережи честь з молодю”
16. „Я – громадянин України”
17. „Мої права і обов'язки”
18. „ Батьки і діти”
26. „Хай буде мир на всій землі”
27. „Про дружбу, товаришування і любов”

28. „Хліб – всьому голова”
29. „Людина і людяність”
30. „Інтелігенція і народ”
31. „Як розуміти відродження нації”
32. „Естафета поколінь”
33. „Сучасні ідеали для дітей”
34. „Люби і знай свій рідний край”
35. „Не рубай калину...”
36. „Моя земля – земля моїх батьків”
37. „Здоровий спосіб життя”
38. „СНІД – хвороба віку”
39. „Художники рідного краю”
40. „Світові майстри пензля”
41. „Пісня – душа народу”

СХЕМА АНАЛІЗУ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

Підготовка заходу. Виховна і пізнавальна мета. План-конспект, своєчасне його затвердження. Підбір наочності, технічних засобів. Попередня підготовка учнів. Самостійність практиканта при підготовці заходу, ініціативність. Оформлення приміщення і створення відповідних умов для більш ефективного проведення заходу.

Початок заходу. Вхід учнів, керівника, гостей. Вітання, облік відвідування. Готовність до роботи. Повідомлення теми, мети, завдань. Час, затрачений на початок заняття. Висновки.

Характеристика виховного заходу за змістом. Актуальність. Повнота і послідовність викладу, емоційність, доступність матеріалу. Введення нових термінів, понять і їх пояснення. Відповідність змісту віковим особливостям, рівню розвитку учнів. Правильність і доступність висновків. Рекомендації учням для самовиховання.

Характеристика методів і прийомів. Які методи і прийоми використано, їх доцільність. Вміння застосовувати дані методи і прийоми. Використання наочності, технічних засобів. Розвиток ініціативи, допитливості, бажання діяти. Активність і інтерес учнів. Висновки і пропозиції.

Дисципліна і поведінка учнів. Робочий настрій і діловитість. Стан дисципліни. Характер порушень порядку і їх причини. Методи і прийоми дисциплінування учнів. Ступінь активності і зайнятості учнів.

Завершення заходу. Форма завершення заходу. Чи зроблено висновки, що впливали зі змісту заходу? Чи вклався практикант у час? Висновки і пропозиції.

Характеристика результатів. Досягнення мети і завдань. Вплив на розвиток свідомості, почуттів і волі. Прищеплення загальнолюдських цінностей, формування певних вмінь (моральної, естетичної оцінки, культури поведінки тощо). Ефективність використання часу. Вплив на підвищення активності учнів. Висновки і пропозиції.

Зразок оформлення титульної сторінки конспекту виховної години

Кременецький обласний гуманітарно-педагогічний
інститут ім. Тараса Шевченка

факультет фізичного виховання
напрямок підготовки 6.010201 Фізичне виховання

„ПОГОДЖЕНО”

Класний керівник: _____ (_____)

Конспект

проведення виховної години

у _____ класі

студента 41-Ф групи

Омелянчука Олександра Михайловича

Дата проведення:

Оцінка:

Кременець 2012

Тема: Козацькому роду – нема переводу

*Бери до серця і затям:
Душа творця не переквітне...
М. Сингаївський*

Мета: поглибити знання учнів про життя та творчість письменників рідного краю; викликати інтерес до видатних постатей української літератури, вивчення їхньої творчої спадщини; формувати читацькі інтереси; виховувати почуття патріотизму.

Обладнання: портрети Ю.Словацького, У.Самчука, грамзаписи, фотокартки із зображеннями міста Кременця.

Виховний захід проводиться у формі усного журналу. В центрі сцени – великий планшет, кожна сторінка якого висвітлює окремий розділ літературно-музичної композиції.

Хід виховного заходу

У виконанні шкільного ансамблю “Волошки” звучить пісня “Ти в моєму серці, Україно”, сл. Б. Олійника, муз. Я. Кутного.

Епіграф: Україно! Ти для мене диво!

Слова вчителя: Дорогі друзі! Ми зібралися сьогодні, щоб познайомитись із чудовими перлинами творчості письменників рідного краю.

Україна! Вслухайтесь у це слово! Скільки у ньому барв, краси, тепла і милозвучності!

Що ступиш крок, озирнешся навколо – чарують тебе неозорі луки, зелені діброви, вишневі садочки, прозорі ранки, стрімкі потоки, гори в іскристих снігових шапках.

Тут різне все: трава, листок, пір’їна. Це – мила серцю Україна...

Як хороше мандрувати літом по Україні! Як приємно проїхати її шляхами, коли розкриваються перед тобою все нові обрії. Сонячне безмежжя манить і кличе тебе. Легкі тепловії лоскочуть обличчя. Квіти кивають тобі з обочин шляху, як старому знайомому. Як хороше пройтися тобою, земле моя!

Стоїш серед буйного привілля і відчуваєш, як з глибини душі зріє пісня...

Пісню «Музика землі», сл. і муз. А. Житкевича, виконує вчитель.

Учень: Україна моя починається,
Де колиска дитяча гойдається,
Там, де хата клечанням увінчана,
Де матуся рідна, усміхнена,
Де долоні мозолисті батькові,
Де садочки веснянії ряснії,
Де стежина у поле за обрій,
На столі хліб запечений, добрий.
Мова й пісня її солов’їна –
Рідна матінка – Україна!

Вчитель: Ми з вами - сини і дочки українського народу, який має славу і прекрасну історію, чудові творчі надбання. Їх слід берегти і свято шанувати.

«Аналіз самого себе» - так говорив український філософ і мандрівник Григорій Сковорода. Пізнай себе, свій рід, свій народ, свою землю – і ти побачиш шлях у житті. У витоках твого роду і народу віддзеркалюється книга буття. І кому ж, як не нам вивчати і примножувати історію рідного краю, знайомитись і знайомити з відомими сторінками цієї історії, відкривати невідомі...

Отже, перегортаємо другу сторінку нашого журналу:

Звучить грамзапис пісні “Коріння”, сл. В. Вихруща, муз. О. Білаша.

Епіграф : Я з тих країв, де побував Шевченко,
Куди на бричці мандрував Бальзак,
Де народився Юліуш Словацький,
Де є Почаївської Лаври Божий знак.

Н. Куцинда

Учень: Берег дитинства, юності. Знати його, не вивірювати з пам'яті, пронести крізь усе життя, жити спогадами про нього – що є найсвятіше і найдорожче.

Учень: Мій берег юності – старовинне містечко Кременець. Край зачарованих скель і цілющих трав, заповідник дібров і веселої гущавини голубих сосняків. Внизу серед високих гір розкинувся древній Кременець...

Учень: Іду в задумі вечоровим містом...

Таким славетним і таким своїм
Словам про велич міста в грудях тісно
Про древній Кременець я вам повім
Тут сива давнина на кожному кроці
Красуня Бона – Замкова гора
І сльози Ірвині в стрімкім потоці,
Дівочу гордість не зламала татарва.
Легенди в кожному камені бруківки,
В будинку кожному, в пориві вітерця,
В легких хмаринках, в травах, квітах,
У щебеті веснянім солов'я.

О. Брунда

Учень: Спливають хмари в небі голубому,
І у пісок виспівують пташки,
А тут у Кременці, одвічному, старому
Переплелися не одні стежки.

Л. Погребняк

Учень: Земле моя, Кременеччино! Ти породила славетних Юліуша Словацького, Галину Гордасевич, композитора Михайла Вериківського.

Учень: Із Кременцем пов'язані багато визначних постатей в науці і культурі краю. Тут, на початку ХІХ століття, викладали у ліцеї природодослідники Віллібальд Бессер і Антоній Анджейовський,

письменники Алойзій Філінський, Алойзій Осінський, Юзеф Коженювський. У середині XIX століття в Кременці служив мандрівник і дослідник Микола Пржевальський. В комерційному училищі на початку XIX століття вчилися український композитор Михайло Вериківський та російський письменник Лев Нікулін. Місто відвідали, подорожуючи по Волині, М. Костомаров і Т. Шевченко.

Учень: У Кременці вчилися письменники Борис Харчук, Улас Самчук, Галина Гордасевич, Оксана Лятуринська.

Учень: У різні роки Кременець відвідали: письменник і церковний діяч Феофан Прокопович; філософ і поет Григорій Сковорода; етнограф і письменник Володимир Даль; письменниця Марія Конопницька; поетеса Леся Українка та її мати Олена Пчілка; романіст Оноре де Бальзак; композитор і піаніст Ференц Ліст; літературний критик Михайло Драгоманов; письменник Михайло Коцюбинський; поети Максим Рильський та Микола Бажан.

Вчитель: Гортаємо наступну сторінку...

Епіграф: “Якщо ти будеш, душе моя мила!..”

Тягнувсь Словацький мрією здаля,

Вона ж і нині тут живе, кружля:

Його душа – як пісня вільнокрила.

Г. Петрук-Попик

Вчитель: Кременець, 1809 рік. У будинку, в якому відкривається чудовий вид на гору Бону і залишками древнього замку народився великий польський поет Юліуш Словацький. Тут минуло його дитинство. Кременець увійшов у творчість поета. Його серце було сповнене любов'ю до буйнолистої природи Кременця, таємницями, які живуть у соборах і руїнах міста.

Учень: З 1825 року Юліуш їде навчатися до Віленського університету. Щоліта, після закінчення навчального року, приїжджає з Литви в Україну аби погостювати у батьків чи подорожувати.

Тульчин, Умань, Одеса, Чорне море, Дніпро – Славутич – ці та багато інших міст стануть для поета узагальненим образом «блакитною Україною».

Учень: Коли б знайшов я десь тебе достойний дар,

Його б оддав не гаячи хвилини,

Квіток Софіївки я бачив пишний чар,

Блукав квітчастими ланами України.

Юліуш Словацький

Учень: У 30-х рр. розпочинається Польське повстання проти Російської імперії, яке Словацький підтримує, спонукаючи учасників: “до зброї, до зброї”.

Учень: Над Іквою виснули

Рокоти бурі,

У січі стрічалась

Роз'ярена криця,

Над скелями плакали
Ранки понурі,
І піт заливав
Окривавлені лиця.
І люди знедолені,
Люди голодні,
Сумні, як руїни
Тужливої Бони,
А серце поета –
Не мури холодні,
Вже кликали
Вольності дзвони.
За сріблом строфи
Покотилася слава,
Життя засвітилось
Овеснене, горде,
І слухала Іква,
І чула Варшава –
Злетіли над світом
Заключні акорди.

В. Вихрущ

Учень: Дух боротьби відтворюється не лише у активній, громадянській позиції поета, а й у творчості. По закінченню повстання, поет змушений виїхати за кордон, як виявилось – назавжди.

Учень: В душі моїй горить блиск щастя,
І сміхом радості моє обличчя сяє,
Ні, маю на лиці я посміх не такий,
Коли моя душа в собі печаль ховає.
Не довго променюсь я радісним лицем,
Бо гасне сміх, в душі лишивши жаль мов кару,
Так захід сонця млу поймає багрецем,
Холодну і смутну, оздоблюючи хмару.
Купуєм щастя ми ціною мук і бід,
Незгода почувань терзає дух людини.
Але опалений промінням цвіт
Іще жадливіш п'є холодних рос краплини.

Юліуш Словацький

Вчитель: У Парижі виходять у світ два перші томи творів поета. Через деякий час Юліуш іде до Женеви у Швейцарію. Плідно працює і створює знамениту трагедію-казку «Баладина». У 1836 році Юліуш подорожує країнами Близького Сходу, відвідує Афіни, Александрію і Каїр у Єгипті, Палестину та Сирію. Душа поета сповнюється новими враженнями та досвідом. Юліуш оселяється в Італії у Флоренції – колиці Відродження. Його духом переповнюється романтична і чуйна душа Словацького.

Учень: Однак його серце чутливе до краси, і до болю. Таким болем для Юліуша стала відірваність від свого коріння, від Кременецької землі, від матері.

Учень: “Я так далеко і не можу як колись прилетіти до Кременця, вночі відкрити вашу фіртку, збудити дідуня, протягом хвилини удавати злодія, який вривається в дім, а вранці бути зустрінутим маминими слізьми. Щоб я дав за таку хвилину!” – пише Словацький у листі до матері. Але найпереконливішими є рядки:

Учень: Коли ти будеш у моїй країні,
Де котить Іква хвилі свої сині,
Де гори пнуться у блакить високу,
Де дзвонить місто над сріблом потоку,
Де квітчані конваліями луки,
Біжать по схилах до міського бруку, -
Якщо там будеш, душе моя мила, -
Мою журбу ти спом’янеш в тім краї.

Юліуш Словацький

Учень: Твори поета видавалися у Відні, Вільнюсі, Гамбурзі і ще в багатьох інших містах.

Учень: Світло поезії Словацького зробило Кременець містом паломництва усіх, “хто благородний” духом, хто любить мистецтво слова і самого поета. Гостинні двері Ю. Словацького відкриті для шанувальників з України, Польщі, близького та далекого зарубіжжя.

Учень: Ніхто не візьме юності з собою,
Куди б дорога не вела в житті,
Лиш десь далеко в снах на самоті,
Летить до нього думкою-журбою.
“Якщо ти будеш, душе моя мила!”
Тягнувсь Словацький мрією здаля.
Вона ж і нині тут живе, кружля:
Його душа – як пісня вільнокрила.

Учень: Вона ж між гір цих, де сади, мов ліс,
У тихій хаті, де родинно ріс,
Над матір’ю, над Іквою літає...
Тож безкінечний в тих піснях політ,
В яких душа є, що відлунням літ
Одвічний світ нащадкам повертає.

Г. Петрук-Попик

“Гімн Кременця”, сл. О. Миська, муз. О. Петуха виконує запрошений гість, заслужений артист України, кременчанин

Вчитель: І ще про одну видатну людину, нашого земляка, ми можемо вам розказати.

Перегортає сторінку, звучить фонова мелодія А. Кетлбі “В монастирському саду”.

Епіграф : Дозволь мені, мій вечоровий світе,
Упасти зерном в рідній стороні...

В. Стус

Вчитель: Є люди, яким судилося бути більшими за себе. Таким є Улас Самчук, письменник, який щиро любив Україну і був змушений прожити за її межами.

У кожної людини своя єдина доля:
Одних чекає слава, а тих важка неволя.
І кожному із нас свій хрест слід гідно нести,
Щоб покоління нове до кращого привести.

У селі Дермань на Волині
Народився звичайний хлопчина,
Ріс, як усі сільські юнаки,
На плечах була сива свитина.
Ім'я дитині дали Улас,
Що гордо звучить у цей час!
Полюбив юнак освіту Скрипника,
Обожнював і Хвильового,
Бажання писати тягло
Хлопця до всього нового.

Багато пришилось
Йому пережити,
Та Улас нестримно
Хотів щось творити...
В центрі його творів —

Жахлива війна,
Мільйони життів
Забрала вона.
Та й голод пронісся
Скрізь ураганом,
Заросли подвір'я
Зеленим бур'яном.
Дайте людині хліба
Шматочок, якби-то,
На полях колоситься
Нескошене жито...

Людмила Ільчук,

учениця Шумського ліцею, 2004 рік

На сцені стіл, хлібина, запалені свічки, колоски пшениці, жита на фоні мелодії Ф. Ліста “Мрії...”, слова:

“Маю 40 років життя, народився під час війни, зріс під час війни. 11 років війни і революції, 15 років вигнання, 14 років миру. Польська, Німецька, Мадярська в'язниці, тричі нелегальний перехід кордонів, свідок повстання України, Польщі, Чехословаччини, Карпатської України, протекторату Генерального губернаторства, Райхкомісаріату України,

Другого Райху, Третього Райху, свідок їх упадку. Свідок двох найбільших воїн в історії світу. Голод у 1932-33 рр, концентраційні табори... І вічне вигнання...”

Учень: Ці слова сказані “Гомером ХХ століття” у мемуарах “П’ять по дванадцятій”.

Учень: Найголовніше для нього - художня творчість.

Звучить “Реквієм” Моцарта

Учень: А правда топче правду самоти,
І просить слова в суєтнім потоці,
Про каземати й тюрми Воркути,
Про голодовку в 33-ім році.

Учень: Роман “Марія” – “Книга про народження Марі”.

Сирітська доля, наймитування, безрадісна юність. Тільки світлий та й то не на довгий спалах – кохання до Корнія. І розлука, розлука, шлюб із нелюдом Гнатом. Одна відрода – земля, господарство.

Вчитель: У “Книзі днів Марії” головна героїня вільна у своїх діях. Сама обирає життя з Карпієм, ростить дітей...

Учень: Коли сім’я стала на ноги – грянула революція, що принесла у село „настоящую крестьянскую власть”. Розділила родину. “Бацिला розкладу родини натрапила на свій ґрунт. Настав початок кінця”. Тисячі земляків Уласа Самчука не знали, що наближається їх кінець – це гострим болем шматувало серце автора.

Учень: “Книга про хліб” підтвердила: йдеться про тотальне винищення українського селянства.

Здається, плаче – промовляє Марія:

Росли діти, діточки,
Мов весняні квіточки,
Молоді пригожі.
Настали криваві роки.
Розійшлися діточки,
Стали діти – вороги,
Спаси їх, мій Боже.
Скрізь голод, розруха,
Мруть люди, як мухи,
Сім’ї як не було.
Початок кінця.
Вже висохли сльози...
Утома, знемога...
Б’є крилами гайка
При битій дорозі.
Вмирає Марія.
Марії нема.

Учень: То знайте всі: не вибирають матір,
І на путі до світлої мети,
Сини, барометри кирпаті,

Не дайте їй жебрачкою піти.
У серці закарбоване – не стерти.
В тисячоліттях і новій добі.
Не дайте, люди, Україні вмерти
Ні в правнуках, ні в дітях, ні в собі.

О. Брунда

*У виконанні учнів-старшокласників звучить пісня “Україно”, сл. і муз.
Т. Петриненко.*